

Briuselis, 2020 07 20
COM(2020) 326 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

2019 m. valstybių narių pažangos, padarytos siekiant 2020 m. nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo tikslų ir taikant Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą, vertinimas, kurio reikalaujama Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (Direktyvos 2012/27/ES) 24 straipsnio 3 dalyje

1. Įvadas

2019 m. gruodžio mėn. Komisija priėmė komunikatą dėl Europos žaliojo kurso¹, kuriame pateikiamos gairės, kaip iki 2050 m. neutralizuoti poveikį klimatui, ir raginama didinti pastangas iki 2030 m. sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Atsižvelgiant į tai, kad 75 proc. šiltnamio efektą sukeliančių dujų ES išmetama tiekiant ir vartojant energiją, būtina toliau didinti energijos vartojimo efektyvumą, kad per ateinančią dešimtmetį galėtume įvykdyti įsipareigojimus neutralizuoti anglies dioksido poveikį ir pasiekti platesnio užmojo klimato tikslus. Energijos vartojimo efektyvumas yra vienas iš žaliojo kurso prioritetų. Siekiant pažangos, dar svarbiau yra įgyvendinti galiojančius energijos vartojimo efektyvumo teisės aktus ir įsipareigojimus, taip pat plačiai taikyti principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“.

Kadangi šiuo metu daug dėmesio skiriama kitam dešimtmečiui ir ilgesnio laikotarpio iki 2050 m. perspektyvai, taip pat svarbu nepamiršti pažangos, daromos siekiant 2020 m. tikslų. Šie tikslai yra bet kokių galimybių didinti užmojų atspirties taškas. Visos spragos ir vėlavimas 2020 m. turės įtakos 2030 m. ir 2050 m. tikslų įgyvendinimo trajektorijoms. Be to, COVID-19 krizės poveikis taip pat atliks savo vaidmenį. Apskaičiuota, kad dėl šios krizės poveikio energijos poreikis 2020 m. sumažės, todėl galbūt pavyks pasiekti 2020 m. tikslus, o vėliau energijos poreikis turėtų didėti. Vis dėlto nereikėtų pamiršti, kad ši mažesnį poreikį lems ne struktūriniai pokyčiai.

Šią pažangos ataskaitą Komisija teikia pagal Direktyvos 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo su pakeitimais, padarytais Direktyva (ES) 2018/2002 (toliau – Energijos vartojimo efektyvumo direktyva), 24 straipsnio 3 dalį. Ši ataskaita yra paskutinė iš tokio pobūdžio pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą teikiamų ataskaitų, nes jų rengimo metodas turės būti suderintas su Reglamento (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo (toliau – Valdymo reglamentas) 35 straipsniu.

Šioje ataskaitoje pateikiama naujausia informacija apie pažangą, iki 2018 m. padarytą siekiant 2020 m. tikslo ES energijos vartojimo efektyvumą padidinti 20 proc.² Joje dar neatsižvelgiama į galimą COVID-19 krizės poveikį galimybėms pasiekti 2020 m. tikslą. Kaip pirminiu duomenų šaltiniu buvo naudojamas oficialia Europos energetikos statistika³, taikant iki 2018 m. naudotą energijos balansų apskaičiavimo metodiką⁴ (taip siekiant išlaikyti suderinamumą su ankstesnėmis ataskaitomis ir metodika, naudota energijos vartojimo efektyvumo tikslams nustatyti). Ši ataskaita taip pat grindžiama 2018 m. Energijos vartojimo efektyvumo pažangos ataskaita⁵, valstybių narių 2019 m. pateiktomis metinėmis ataskaitomis⁶ ir 2019 m. bei 2020 m. pradžioje atlikta papildoma analize. Siekiant geriau suprasti veiksmus,

¹ COM(2019) 640 *final*.

² 2020 m. tikslas – sumažinti 28 ES valstybių narių galutinės energijos suvartojimą, kad jis būtų ne didesnis kaip 1 086 mln. tne, ir pirminės energijos suvartojimą, kad jis būtų ne didesnis kaip 1 483 mln. tne.

³ Eurostatas paskelbta iki 2020 m. sausio mėn.

⁴ Rengiant šią ataskaitą naudoti išsamūs duomenų rinkiniai pateikiami adresu <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/38154/4956218/Energy-Balances-April-2020-edition.zip/69da6e9f-bf8f-cd8e-f4ad-50b52f8ce616>.

⁵ COM(2019) 224 *final*.

⁶ https://ec.europa.eu/energy/content/annual-reports-2019_en.

nuo kurių priklauso pastarojo meto energetikos tendencijos, buvo naudojamosi Jungtinio tyrimų centro (angl. JRC)⁷ ir pagal projektą „Odyssee-Mure“⁸ parengta išskaidymo analize.

2. Nustatytų faktų santrauka

Šioje ataskaitoje apžvelgiama padėtis 28 ES valstybėse narėse ir pateikiami duomenys iki 2018 m.

Svarbiausi nustatyti faktai:

- 2018 m. pirminės energijos suvartojimas, palyginti su 2017 m., sumažėjo 0,7 proc. Galutinės energijos suvartojimas per metus padidėjo 0,1 proc. Nepaisant to, abu rodikliai yra didesni, negu turėtų būti pagal nustatytą 2020 m. tikslų įgyvendinimo trajektoriją;
- oro sąlygų permainos ir toliau turi įtakos energijos suvartojimo lygiui⁹. Dėl šiltesnės 2018 m. žiemos sumažėjo energijos poreikis patalpoms šildyti, tačiau šį poveikį atsvėrė padidėjęs energijos suvartojimas transporto ir pramonės sektoriuose. Iš tikrųjų, remiantis pagal oro sąlygas pakoreguotais duomenimis matyti, kad 2018 m. labiau padidėjo galutinės energijos suvartojimas (žr. 1 pav.);
- veiklos augimas ir toliau yra vienas iš didėjančio energijos suvartojimo veiksnių, o naujos politikos ir priemonių, kurias valstybės narės įgyvendino 2018 m., nepakako šio reiškinio poveikiui atsverti;
- iš 2019 m. metinėse energijos vartojimo efektyvumo ataskaitose pateiktų duomenų matyti, kad kai kurios valstybės narės 2018 m. sutaupė gerokai mažiau energijos, negu reikėjo suminio 2014–2020 m. sutaupytos energijos kiekio reikalavimams įvykdyti.

Tai, kad sumažėjo pirminės energijos suvartojimas, galima laikyti teigiamu pokyčiu. Vis dėlto, jei pirminės energijos suvartojimas toliau mažės tokiu pačiu tempu, to nepakaks, kad įprastomis ekonominėmis sąlygomis būtų pasiektas 2020 m. tikslas. Be to, pirminės energijos suvartojimas per metus vidutiniškai sumažėja mažiau, negu numatyta pagal linijinę trajektoriją nuo 2005 m. iki 2020 m. tikslo (1 proc. per metus). Atsižvelgiant į tai, kad naujai politikai įgyvendinti liko nedaug laiko, vis mažiau tikėtina, kad būtų galima pasiekti 2020 m. tikslus, jeigu didelės įtakos nepadarys tokie išorės veiksniai kaip COVID-19 krizė. Nepaisant to, vis tiek svarbu greitai stiprinti pastangas, nes dėl bet kokio likusio atotrūkio siekiant 2020 m. tikslų arba energijos poreikio padidėjimo pasibaigus COVID-19 krizei taip pat taptų sunkiau pasiekti 2030 m. tikslus.

Komisija, siekdama geriau įvertinti didėjančio energijos suvartojimo tendenciją ir nustatyti galimus tolesnius veiksmus, 2018 m. liepos mėn. sudarė darbo grupę, kuriai pavesta sutelkti

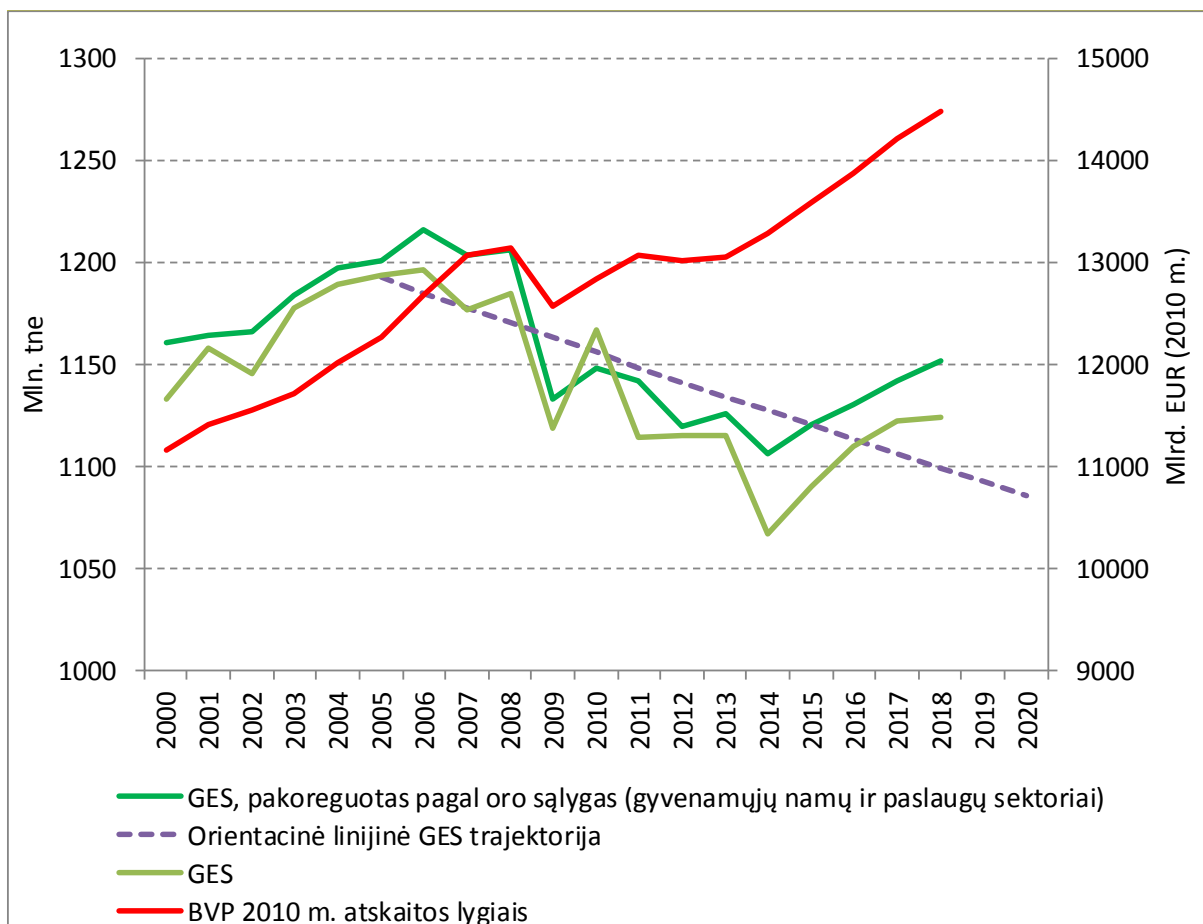
⁷ Economidou, M. and Román Collado, R. (2020), *Assessing energy efficient trends in the EU productive sectors: monetary- and physical-based index decomposition analysis*.

⁸ <http://www.indicators.odyssee-mure.eu/decomposition.html>.

⁹ Žiemos temperatūra turi įtakos šildymo poreikiams (esant aukštesnei temperatūrai mažėja šildymo poreikis), kuriems patenkinti suvartojama apie 65 proc. visos gyvenamųjų namų sektoriuje ir 45 proc. paslaugų sektoriuje suvartojamos energijos (remiantis Energetikos generalinio direktorato skaičiavimais ir Eurostato duomenimis).

pastangas, kad būtų pasiekti ES 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslai¹⁰. 2019 m. vykusiuose šios darbo grupės susitikimuose valstybės narės atkreipė dėmesį į būtinybę visapusiškai įgyvendinti galiojančius teisės aktus, geriau sutelkti iš ES struktūrinių ir sanglaudos fondų skiriamą finansavimą ir imtis papildomų priemonių, kurios padėtų greitai sutaupyti energijos. Be to, buvo pripažinta, jog daugiau dėmesio reikia skirti pastangoms užtikrinti, kad pastatai, kuriuose atliekama kapitalinė renovacija, atitiktų minimalius energinio naudingumo standartus. Vis dėlto taip nebūtų užtikrinama, kad trumpuoju laikotarpiu būtų sutaupomas reikiamas energijos kiekis, tačiau tokie veiksmai padėtų siekti 2030 m. tikslo.

1 pav. BVP ir pagal oro sąlygas pakoreguotas galutinės energijos suvartojimas (GES) 2000–2018 m.¹¹

Šaltiniai: vidaus skaičiavimai, grindžiami Eurostato ir projekto „Odyssee“ duomenimis, duomenų bazė AMECO (BVP).

¹⁰ Europos Komisija (2019), [Report of the work of the Task Force on mobilising efforts to reach the EU Energy efficiency targets for 2020](#).

¹¹ Koregavimo pagal oro sąlygas koeficientas apskaičiuotas kaip konkrečių metų šildymo dienolaipsnių (ŠDL) proporcinė dalis, palyginti su 1980–2004 m. ŠDL vidurkiu. Šis korekcinis koeficientas taikytas energijos suvartojimui patalpoms šildyti gyvenamųjų namų ir paslaugų sektoriuose. ŠDL apskaičiuojami pagal Eurostato skelbiamą Jungtinio tyrimų centro metodiką (https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/nrg_chdd_esms.htm).

3. Pažanga siekiant ES 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslo

Galutinės energijos suvartojimas¹² 28 ES valstybėse narėse sumažėjo 5,8 proc. – nuo 1 194 mln. tne 2005 m. iki 1 124 mln. tne 2018 m. Šis kiekis yra 3,5 proc. didesnis negu 2020 m. galutinės energijos suvartojimo tikslas – 1 086 mln. tne. Nuo 2005 m. iki 2018 m. galutinės energijos suvartojimas mažėjo vidutiniškai 0,42 proc. per metus, tačiau nuo 2014 m. (kai dėl ypač šiltos žiemos šildymo poreikis buvo daug mažesnis) iki 2018 m. jis padidėjo 5,3 proc., palyginti su 2014 m. lygiu. 2018 m., palyginti su ankstesniais metais, jis padidėjo 0,1 proc.

2018 m. energijos suvartojimas daugiausia didėjo transporto sektoriuje (palyginti su 2017 m., per metus padidėjo 1,3 proc.) ir pramonės sektoriuje (+0,6 proc.). Energijos suvartojimas sumažėjo gyvenamųjų namų sektoriuje (–1,6 proc.) ir paslaugų sektoriuje (–1,4 proc.).

2018 m. 34 proc. suvartotos galutinės energijos teko transporto sektoriui, po jo – pramonės ir gyvenamųjų namų sektoriai (po 25 proc.), paslaugų sektorius (13 proc.) ir kiti sektoriai, įskaitant žemės ūkio, žuvininkystės ir miškininkystės sektorius (3 proc.).

Pirminės energijos suvartojimas¹³ 28 ES valstybėse narėse sumažėjo 9,8 proc. – nuo 1 712 mln. tne 2005 m. iki 1 552 mln. tne 2018 m. Šis kiekis yra 4,65 proc. didesnis negu 2020 m. tikslas – 1 483 mln. tne. Nuo 2005 m. iki 2018 m. pirminės energijos suvartojimas mažėjo vidutiniškai 0,8 proc. per metus. Po trejus metus trukusio didėjimo 2018 m. buvo nustatyta, kad pirminės energijos suvartojimas per metus sumažėjo 0,7 proc.

4. Nacionaliniai tikslai

Iki 2018 m. 12-ai valstybių narių¹⁴ pavyko sumažinti galutinės energijos suvartojimo lygį arba užtikrinti, kad jis neviršytų jų hipotetinės linijinės trajektorijos, kurios reikėtų laikytis norint iki 2020 m. pasiekti orientacinius tikslus. Kalbant apie pirminės energijos suvartojimą, 2018 m. 15-oje valstybių narių¹⁵ pirminės energijos suvartojimo lygis neviršijo jų hipotetinės linijinės trajektorijos. Apskritai 2018 m. 11-oje valstybių narių¹⁶ (mažiau negu 2017 m. – tais metais jų buvo 17) galutinės energijos suvartojimas buvo mažesnis už jų orientacinį 2020 m. galutinės energijos suvartojimo tikslą. Be to, 2018 m. 13 valstybių narių¹⁷ (mažiau negu 2017 m. – tais metais jų buvo 14) pasiekė arba joms pavyko išlaikyti tokį pirminės energijos suvartojimo lygį, kad jis neviršytų jų orientacinio 2020 m. tikslo.

¹² Pagal metodiką, taikytą iki 2018 m., pažanga, daroma siekiant Europos 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslų, stebima naudojantis Eurostato energijos balansų rodikliais (Eurostato statistikos kodai FEC2020–2030 ir PEC2020–2030).

¹³ *Idem* 12.

¹⁴ Čekijai, Graikijai, Ispanijai, Italijai, Kiprui, Kroatijai, Latvijai, Nyderlandams, Portugalijai, Rumunijai, Slovėnijai, Suomijai.

¹⁵ Čekijoje, Estijoje, Graikijoje, Italijoje, Jungtinėje Karalystėje, Kroatijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Liuksemburge, Maltoje, Portugalijoje, Rumunijoje, Slovakijoje, Slovėnijoje, Suomijoje.

¹⁶ Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Kipre, Kroatijoje, Latvijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Rumunijoje, Slovėnijoje, Suomijoje.

¹⁷ Čekija, Estija, Graikija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kroatija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Suomija.

2018 m. nė viena valstybė narė nepatiksino savo energijos vartojimo efektyvumo tikslo, todėl bendra nacionalinių tikslų suma vis dar nesutampa su ES tikslais. Sudėjus visus galutinės energijos suvartojimo nacionalinius orientacinius tikslus, iš viso gaunama 1 085 mln. tne, t. y. 1 mln. tne mažiau negu nustatytas ES tikslas, o pirminės energijos suvartojimo nacionalinių orientacinių tikslų suma yra 1 533 mln. tne, t. y. 50 mln. tne daugiau negu nustatytas ES tikslas¹⁸.

5. Pokyčiai valstybėse narėse ir sektoriuose

Nuo 2005 m. iki 2018 m. galutinės energijos suvartojimas (Eurostato statistikos kodas FEC2020–2030) didėjo devyniose valstybėse narėse: Austrijoje, Estijoje, Kipre, Latvijoje, Lenkijoje, Lietuvoje, Maltoje, Slovėnijoje ir Suomijoje. Palyginti su 2017 m., 2018 m. galutinės energijos suvartojimas padidėjo 18-oje valstybių narių, iš jų labiausiai Maltoje (+6,1 proc.), Airijoje (+4,7 proc.) ir Latvijoje (+4,1 proc.). Didžiausias galutinės energijos suvartojimo sumažėjimas nustatytas Graikijoje (–4,8 proc.), Austrijoje (–2,5 proc.) ir Vokietijoje (–1,5 proc.).

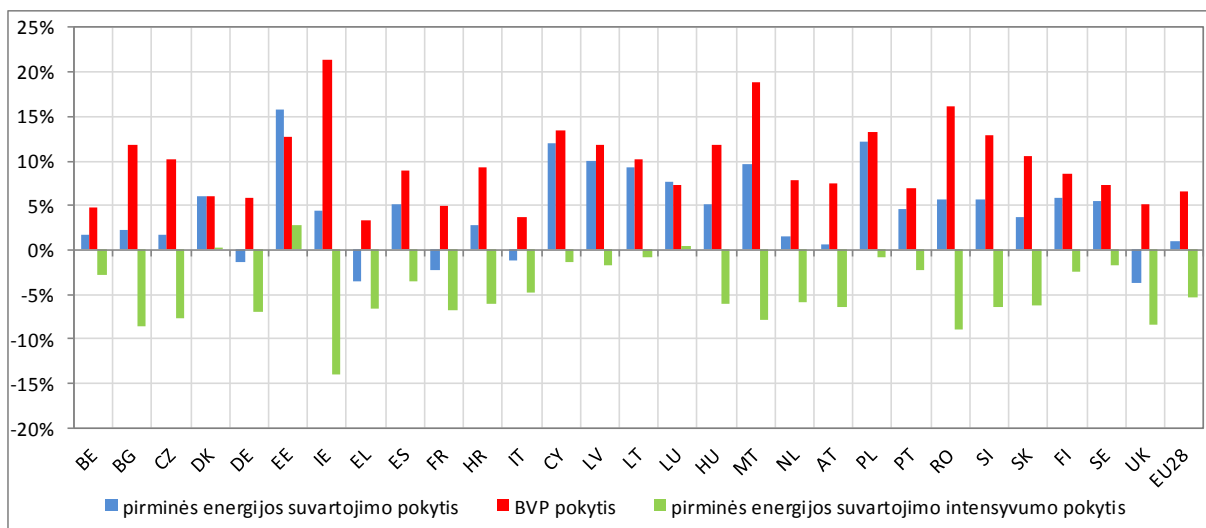
Nuo 2005 m. iki 2018 m. pirminės energijos suvartojimas (Eurostato statistikos kodas PEC2020–2030) mažėjo visose valstybėse narėse, išskyrus Estiją, Kiprą, Latviją ir Lenkiją. Pirminės energijos suvartojimas daugiausia sumažėjo Graikijoje (–25,7 proc.), Lietuvoje (–23,4 proc.) ir Jungtinėje Karalystėje (–21,1 proc.). Palyginti su 2017 m., pirminės energijos suvartojimas toliau mažėjo 14-oje valstybių narių, o didžiausias sumažėjimas nustatytas Belgijoje (–4,6 proc.), po jos – Austrija (–3,1 proc.) ir Graikija (–3,0 proc.). Didžiausias pirminės energijos suvartojimo padidėjimas nustatytas Estijoje (+9,4 proc.), Latvijoje (+5,1 proc.) ir Liuksemburge (+4,0 proc.).

Palyginti su 2005 m., pirminės energijos suvartojimo intensyvumas 2018 m. sumažėjo visose valstybėse narėse. Vis dėlto nuo 2015 m. iki 2018 m. jis padidėjo Danijoje, Estijoje ir Liuksemburge.

2 pav. Pirminės energijos suvartojimo, pirminės energijos suvartojimo intensyvumo¹⁹ ir BVP santykinis pokytis 2015–2018 m.

¹⁸ Šis skirtumas gali būti dar didesnis, nes pagal kai kuriuos nacionalinius tikslus nustatyti pirminės energijos suvartojimo ir galutinės energijos suvartojimo lygiai yra apskaičiuoti ne pagal tinkamą metodiką.

¹⁹ Pirminės energijos suvartojimo ir BVP santykis.

Šaltinis – Eurostatas.

2019 m. liepos mėn. buvo surengtas darbo grupės, kuriai pavesta sutelkti pastangas, kad būtų pasiekti ES 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslai, susitikimas. Diskusijose daugiausia dėmesio skirta tokiems klausimams kaip pažangos vertinimas remiantis Eurostatu atliktais 2018 m. suvartotos energijos skaičiavimais ir dalijimasis gerąja patirtimi siekiant toliau taupyti energiją. Kadangi iki 2020 m. pabaigos liko nedaug laiko, valstybės narės 2018 m. nepradėjo taikyti daug naujų priemonių ir, atrodo, daugiau dėmesio skyrė 2030 m. planų įgyvendinimui. Valstybės narės taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad šiuo etapu nebuvo paskatų investuoti į technines priemones ir kad buvo geriau palaukti iki 2021 m., kad šios priemonės galėtų būti skaičiuojamos pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnį.

2019 m. metinėse ataskaitose²⁰ valstybės narės nurodė, kad ekonomikos ir veiklos augimas yra pagrindiniai veiksniai, dėl kurių 2017 m. didėjo energijos suvartojimas. Dar reikia išnagrinėti veiksnius, dėl kurių 2018 m., palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo pirminės energijos suvartojimas ir šiek tiek padidėjo galutinės energijos suvartojimas. Kaip nurodyta pirmiau, pastarojo meto galutinės energijos suvartojimo augimą daugiausia galėjo nulemti tai, kad transporto ir pramonės sektoriuose buvo suvartota daugiau galutinės energijos. Energijos suvartojimas gyvenamųjų namų ir paslaugų sektoriuose, palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo, ir tai iš dalies nulėmė šiltesni 2018 m. orai. Pirminės energijos suvartojimo sumažėjimas gali būti labiau siejamas su tokiais veiksniais kaip energijos rūšių derinio pokyčiai (pvz., perėjimas prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos) ir importo pokyčiai (jie abu nedaro realaus poveikio dabartiniam energijos suvartojimo lygiui, tačiau turi įtakos skaičiavimams) arba padidėjęs energijos vartojimo efektyvumas atliekant energetikos sistemos pertvarką.

Neoficialūs preliminarūs duomenys apie elektros suvartojimą 2019 m.²¹ iš dalies atspindi numatytus praėjusių metų pokyčius. 2019 m. elektros suvartojimas ES, palyginti su

²⁰ https://ec.europa.eu/energy/content/annual-reports-2019_en.

²¹ Agora Energiewende (2020), *The European Power Sector in 2019*, https://www.agora-energiewende.de/fileadmin2/Projekte/2019/Jahresauswertung_EU_2019/172_A-EW_EU-Annual-Report-2019_Web.pdf.

ankstesniais metais, sumažėjo 2 proc., elektros energijos paklausa vėl pasiekė 2015 m. lygį, o BVP tais metais padidėjo 1,4 proc. Atrodo, kad šiuo požiūriu svarbus vaidmuo tenka oro sąlygoms. Dėl 2019 m. vasarą kilusių karščio bangų, kurių temperatūra šiaurinėje Europos dalyje viršijo 40 °C, šoktelėjo energijos suvartojimas, nes buvo naudojamos oro kondicionavimo įrenginiai. Vis dėlto šiltais žiemos mėnesiais 2019 m. pradžioje ir pabaigoje energijos suvartojimas sumažėjo, ir tai iš esmės su kaupu atsvėrė didelį tų metų vasarą atsiradusį energijos poreikį. Be to, įtakos elektros suvartojimui taip pat turėjo tai, kad pramonės gamyba nebėra vienas iš BVP augimo šaltinių – 2018 m. ir 2019 m. pramonės gamybos apimtis mažėjo, ypač plieno sektoriuje²².

Atliekant išskaidymo analizę bus galima išsamiau kiekybiškai išnagrinėti įvairius veiksnius, lemiančius energijos suvartojimo pokyčius.

Iš Jungtinio tyrimų centro atliktos 2005–2017 m. analizės²³ matyti, kad mažesnis energijos suvartojimo intensyvumas buvo pagrindinis veiksnys, dėl kurio gamybos sektoriuose (pramonės, paslaugų ir žemės ūkio) sumažėjo energijos suvartojimas. Šį poveikį dar labiau sustiprino struktūriniai pokyčiai. Vis dėlto būtent dėl tokių veiksmų kaip didesnis darbo našumas (didesnė bendroji pridėtinė vertė, sukurta per dirbtą valandą) ir užimtumas energijos suvartojimas didėjo. Tuo pačiu laikotarpiu mažesnę energijos suvartojimą taip pat lėmė didesnis energijos vartojimo efektyvumas ir netiesioginis oro sąlygų poveikis. Pusę šio poveikio atsvėrė gerovės efektas ir padidėjęs gyventojų skaičius, dėl kurių energijos suvartojimas didėjo. Tiek keleivių, tiek krovinių vežimo sektoriuje mažesnę energijos suvartojimo intensyvumą su kaupu atsvėrė veiklos augimas, todėl nuo 2005 m. iki 2017 m. energijos suvartojimas didėjo.

Projekto „Odyssee-Mure“ priemonė atlikus 2005–2017 m. analizę²⁴ patvirtinta, kad mažinant galutinės energijos suvartojimą energijos taupymas atlieka svarbų vaidmenį. Struktūriniai pokyčiai ir palankios oro sąlygos taip pat padėjo sutaupyti daugiau energijos. Šį poveikį iš esmės atsvėrė veiklos augimas ir kiek mažesniu mastu gyvenimo būdo pokyčiai bei kiti padariniai. Mažesnę pirminės energijos suvartojimą daugiausia lėmė energijos suvartojimo energetikos sektoriuose pokyčiai (elektros suvartojimo, energijos rūšių derinio šiluminio efektyvumo pokyčiai), taip pat tokių veiksmų kaip galutinės energijos suvartojimo pokyčiai ir kiek mažesniu mastu kitų energetikos sistemos pertvarkos priemonių nulemti energijos suvartojimo pokyčiai poveikis.

5.1. Pramonės sektorius

Galutinės energijos suvartojimas pramonės sektoriuje 28 ES valstybėse narėse (apskaičiuotas remiantis senąja energijos balansų metodika) absoliučiaisiais dydžiais sumažėjo nuo 332 mln. tne 2005 m. iki 285 mln. tne 2018 m. (–14 proc.). Vis dėlto kai kurių šalių pramonės sektoriuje energijos suvartojimas šiuo laikotarpiu padidėjo: Vengrijoje (+43 proc.), Latvijoje (+29 proc.), Lenkijoje (+14 proc.), Maltoje (+11 proc.), Vokietijoje (+6 proc.), Lietuvoje, Belgijoje, Austrijoje ir Slovakijoje (visose po mažiau nei 5 proc.). Palyginti su 2017 m., galutinės energijos suvartojimas ES pramonės sektoriuje 2018 m. padidėjo 0,6 proc., tačiau

²² *Ibid.*

²³ Economidou, M. and Romàn Collado, R. (2020), *op. cit.*

²⁴ <http://www.indicators.odyssee-mure.eu/decomposition.html>.

šešiose valstybėse narėse jis sumažėjo. Galutinės energijos suvartojimas pramonės sektoriuje labiausiai padidėjo Latvijoje (+14,0 proc.), Slovėnijoje (+7,3 proc.) ir Estijoje (+6,6 proc.). Per trejų metų laikotarpį (2015–2018 m.) pramonės gamybos sukuriama bendroji pridėtinė vertė padidėjo 8 proc. (2018 m., palyginti su ankstesniais metais, – 4 proc.). Vis dėlto energijos suvartojimo pokyčiai tik iš dalies atspindi šį veiklos augimą (nuo 2015 m. energijos suvartojimas padidėjo 2,3 proc.).

Beveik visoms valstybėms narėms pavyko nuo 2005 m. iki 2018 m. pagerinti energijos suvartojimo intensyvumo²⁵ pramonės sektoriuje rodiklius, todėl bendras energijos suvartojimo intensyvumas 28 ES valstybėse narėse sumažėjo 22 proc. Energijos suvartojimo intensyvumas pramonės sektoriuje padidėjo tik Vengrijoje (+20 proc.), Latvijoje (+20 proc.) ir Graikijoje (+1 proc.). Didžiausias energijos suvartojimo intensyvumo sumažėjimas nustatytas Rumunijoje, Estijoje, Airijoje ir Bulgarijoje (50 proc. ar daugiau). Vertinant metinius pokyčius, 2018 m., palyginti su 2017 m., energijos suvartojimo intensyvumas pramonės sektoriuje padidėjo devyniose valstybėse narėse (Latvijoje +6,8 proc., Suomijoje +3,5 proc., Rumunijoje +2,6 proc., Belgijoje +1,6 proc., Prancūzijoje +1,3 proc., Ispanijoje +1 proc., Vengrijoje +0,8 proc., Kroatijoje +0,6 proc., Bulgarijoje +0,1 proc.), o visose kitose valstybėse narėse šios srities rezultatai toliau gerėjo.

5.2. Gyvenamųjų namų sektorius

Galutinės energijos suvartojimas gyvenamųjų namų sektoriuje (apskaičiuotas remiantis senąja energijos balansų metodika) sumažėjo net 10,4 proc. – nuo 310 mln. tne 2005 m. iki 278 mln. tne 2018 m. (tačiau, pakoregavus pagal oro sąlygas, – tik 4,6 proc.). Vis dėlto nuo 2015 m. iki 2018 m. energijos suvartojimas padidėjo 0,1 proc. (2018 m., palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo 1,6 proc.). Šį trejus metus trukusį energijos suvartojimo didėjimą iš dalies nulėmė šaltesni orai 2016 m. ir 2017 m. žiemą (ir iš dalies atsivėrė šiltesnė 2018 m. žiema), nes patalpoms šildyti suvartojama energija sudaro apie du trečdalius visos gyvenamųjų namų sektoriuje suvartojamos energijos. Nuo 2010 m. pagal oro sąlygas pakoreguotas energijos suvartojimas šildymo reikmėms lėtai mažėja. 2018 m. šildymo dienolaipsnių skaičius buvo 3 proc. mažesnis negu 2017 m., tačiau, remiantis skaičiavimais, energijos suvartojimas gyvenamųjų namų sektoriuje per metus padidėjo 0,5 proc. Nors gyvenamųjų patalpų vėsinimui suvartojama energija vis dar sudaro gana nedidelę visos suvartojamos energijos dalį, kai kuriose šalyse šioms reikmėms suvartojamos energijos dalis sparčiai didėja.

Savo metinėse ataskaitose valstybės narės nurodė keletą energijos suvartojimo 2017 m. veiksnių. Šie veiksniai yra:

- gyventojų arba namų ūkių skaičiaus didėjimas;
- namų ūkių disponuojamųjų pajamų didėjimas;
- ekonomikos augimas;
- blogesnės žiemos oro sąlygos;

²⁵ Energijos suvartojimo ir bendrosios pridėtinės vertės santykis.

- blogesnės vasaros oro sąlygos²⁶.

2018 m. energijos suvartojimas toliau didėjo tikriausiai dėl pirmųjų trijų veiksnių, kuriuos būtų galima priskirti gerovės efektui. Vis dėlto jų poveikį su kaupu atsvėrė oro sąlygos, dėl kurių 2018 m. energijos suvartojimas gyvenamųjų namų sektoriuje, palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo 1,6 proc.

Energijos suvartojimo vienam gyventojui intensyvumas gyvenamųjų namų sektoriuje 28 ES valstybėse narėse nuo 2005 m. iki 2018 m. sumažėjo 13,5 proc. (2018 m., palyginti su 2017 m., šis rodiklis taip pat sumažėjo 1 proc.). Vis dėlto įvairiose valstybėse narėse pasiekta nevienodų rezultatų. Penkiose šalyse nuo 2005 m. rezultatai suprastėjo: Lietuvoje, Bulgarijoje (abiejose šalyse energijos suvartojimo intensyvumas padidėjo 16,5 proc.), Estijoje (+9 proc.), Rumunijoje (+6 proc.) ir Maltoje (+1,7 proc.). Labiausiai sumažinti energijos suvartojimo intensyvumą pavyko Graikijai (–29,5 proc.), Liuksemburgui (–27,4 proc.), Belgijai (–26 proc.), Jungtinei Karalystei (–22 proc.), Airijai (–20,5 proc.) ir Slovakijai (–20 proc.).

Didėjančio energijos suvartojimo tendencija gali būti susijusi su vidutiniu pastatų renovacijos, kuria siekiama didinti energijos vartojimo efektyvumą, rodikliu, kuris tebėra labai žemas – siekia vos apie 1 proc. ir įvairiose valstybėse narėse svyruoja nuo 0,4 proc. iki 1,2 proc. Net tose valstybėse narėse, kuriose vidutinis pastatų renovacijos rodiklis yra gana aukštas, daugiausia energijos sutaupoma atliekant nedidelio arba vidutinio masto renovaciją, o kapitalinės renovacijos atvejų skaičius tebėra labai mažas. Dėl to kyla papildomas stagnacijos pavojus, nes renovuoti pastatai keletą metų nebus vėl renovuojami²⁷.

5.3. Paslaugų sektorius

Nuo 2005 m. iki 2018 m. šiek tiek (1,5 proc.) padidėjo energijos suvartojimas paslaugų sektoriuje (apskaičiuotas remiantis senąja energijos balansų metodika). Šį padidėjusį energijos suvartojimą iš dalies nulėmė spartus veiklos lygio augimas – paslaugų sektoriaus bendroji pridėtinė vertė 2005–2018 m. padidėjo 23 proc. Aiškiau matomas didėjančio užimtumo ir energijos suvartojimo paslaugų sektoriuje tarpusavio ryšys – energijos suvartojimas didėjo gana spartaus užimtumo augimo laikotarpiu iki 2008 m. ir vėl nuo 2014 m. Vis dėlto 2018 m. bendroji pridėtinė vertė didėjo ir užimtumas augo, tačiau energijos suvartojimas sumažėjo 1,4 proc., ir tai nulėmė šiltesnė 2018 m. žiema.

Galutinės energijos suvartojimo intensyvumas paslaugų sektoriuje 2005–2018 m. sumažėjo 17 proc. Geriausių rezultatų pasiekė Airija, Vengrija, Slovakija, Airija, Austrija ir Slovėnija. ES energijos suvartojimo intensyvumas 2018 m., palyginti su 2017 m., dar labiau sumažėjo. Energijos suvartojimas sumažėjo, o šio sektoriaus bendroji pridėtinė vertė padidėjo 2,3 proc.

5.4. Transporto sektorius

ES galutinės energijos suvartojimas transporto sektoriuje (apskaičiuotas remiantis senąja energijos balansų metodika)²⁸ padidėjo 3,6 proc. – nuo 368 mln. tne 2005 m. iki 381 mln. tne 2018 m. Energijos suvartojimas šiame sektoriuje 2018 m., palyginti su 2005 m. lygiu,

²⁶ Tsemekidi-Tzeiranaki, S., Economidou, M., Cuniberti, B. and Bertoldi, P. (2020), *Analysis of the annual reports 2019 under the Energy Efficiency Directive*, Luxembourg, JRC120194.

²⁷ <https://ec.europa.eu/energy/en/studies/comprehensive-study-building-energy-renovation-activities-and-uptake-nearly-zero-energy>.

²⁸ Įskaitant vamzdinių transportą (priešingai nei pagal COM(2015) 574 *final* išreikštą požiūrį), nes vamzdinių transportas įtraukiamas siekiant 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslų.

sumažėjo tik septyniose valstybėse narėse²⁹: Graikijoje (–14 proc.), Italijoje (–12 proc.), Ispanijoje (–7 proc.) ir šiek tiek mažesniu mastu Jungtinėje Karalystėje, Liuksemburge, Nyderlanduose ir Švedijoje. Energijos suvartojimas šiame sektoriuje labai padidėjo Lenkijoje (+87 proc.), Lietuvoje, Maltoje ir Rumunijoje (daugiau kaip 50 proc.). 2018 m. teigiamos tendencijos išliko 21-oje valstybėje narėje, o didžiausias padidėjimas, palyginti su ankstesniais metais, nustatytas Maltoje (+13 proc.), Vengrijoje, Lietuvoje ir Vengrijoje (visose šalyse daugiau kaip 7 proc.) ir Lenkijoje (+6 proc.).

Atsižvelgiant į per kelerius metus po Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos priėmimo (t. y. 2013–2018 m.) įvykusius pokyčius, energijos suvartojimas transporto sektoriuje padidėjo 33 mln. tne; tuo galima paaiškinti 87 proc. (38 mln. tne) atotrūkį nuo ES 2020 m. galutinės energijos suvartojimo tikslo. Daugiau kaip 27 proc. šio atotrūkio būtų galima priskirti vien aviacijos sektoriui, kuriam tenka vis didesnė bendro ES suvartojamos energijos kiekio dalis (daugiau kaip 5 proc.). Kitaip tariant, jei energijos suvartojimas kelių ir oro transporto sektoriuose būtų išlikęs panašaus kaip 2013 m. lygio, ES būtų galėjusi daug sėkmingiau siekti savo galutinės energijos suvartojimo tikslo.

Veiklos augimas transporto sektoriuje ir nedaug rinkoje esančių alternatyviaisiais degalais varomų transporto priemonių tebėra pagrindiniai didėjančio energijos suvartojimo veiksniai. Dar vienas svarbus veiksnys pastaraisiais metais yra automobilių parko degalų vartojimo efektyvumas. Nuo 2010 m. iki 2016 m. pirmą kartą registruotų automobilių savitasis išmetamo CO₂ kiekis (kuris susijęs su energijos suvartojimu) nuolat mažėjo, o 2018 m. antrus metus iš eilės didėjo. Atrodo, kad didėjanti pirmą kartą registruojamų benzininių automobilių, visų pirma didesnio pravažumo automobilių (angl. SUV), dalis yra pagrindinis veiksnys, dėl kurio 2018 m. didėjo naujų automobilių išmetamų teršalų kiekis. 2018 m. benzininiai automobiliai buvo labiausiai perkamos transporto priemonės Europos Sąjungoje ir sudarė beveik 60 proc. visų parduotų automobilių (2017 m. ši dalis siekė 53 proc.), o kas trečias naujas parduotas automobilis buvo didesnio pravažumo automobilis³⁰. Efektyviau energiją vartojantys dyzeliniai automobiliai sudarė 36 proc. naujų užregistruotų automobilių³¹.

Kalbant apie aviaciją, oro transporto paklausa pasaulyje nuo 2000 m. padidėjo daugiau kaip du kartus. 2018 m. ES buvo užfiksuotas antras sparčiausias pajamų iš keleivio kilometrų augimas (po Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono), kuris, palyginti su 2017 m., siekė 6,7 proc.³² Verta pažymėti, kad, nedidinant energijos vartojimo efektyvumo, energijos suvartojimas aviacijos sektoriuje didėtų daug sparčiau. Nors pastaraisiais metais dėl politikos ir pramonės sektoriaus pastangų pasiekta konkrečių teigiamų rezultatų (pavyzdžiui, nuo 2005 m. iki 2017 m. vienam keleiviui tenkančios degalų sąnaudos sumažėjo 24 proc.), šią naudą nusveria nuolat didėjantys oro eismo srautai³³.

²⁹ Valstybes nars reikėtų lyginti atsargiai, nes galutinės energijos suvartojimas matuojamas remiantis ne šalyje suvartotų degalų kiekiu, o parduotų degalų kiekiu.

³⁰ Benzininiai didesnio pravažumo automobiliai išmeta vidutiniškai 10 proc. daugiau CO₂ negu kiti nauji benzininiai automobiliai (žr. <https://www.eea.europa.eu/highlights/average-co2-emissions-from-new>).

³¹ <https://www.eea.europa.eu/publications/transport-increasing-oil-consumption-and>.

³² <https://www.icao.int/Newsroom/Pages/Solid-passenger-traffic-growth-and-moderate-air-cargo-demand-in-2018.aspx>.

³³ EAA, EASA ir Eurokontrolė (2019 m.), Europos aviacijos poveikio aplinkai ataskaita, <https://www.easa.europa.eu/eaer/downloads>.

6. Energijos vartojimo efektyvumo direktyva. Dabartinė padėtis

Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, toliau stebi, kaip į nacionalinę teisę perkeliama ir įgyvendinama Energijos vartojimo efektyvumo direktyva.

2018 m. Komisija užbaigė ankstesniais metais su valstybėmis narėmis pradėtą struktūrinį dialogą (palaikomą teikiant informacijos prašymus sistemoje „EU Pilot“), kuriuo buvo siekiama užtikrinti, kad visi Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje nustatyti įpareigojimai ir reikalavimai būtų tinkamai perkelti į nacionalinės teisės aktus ir nacionalinę politiką. Įvertinusi sistemoje „EU Pilot“ gautus atsakymus, Komisija nuo 2018 m. liepos mėn. iki 2019 m. sausio mėn. pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 258 straipsnį prieš visas valstybes nares pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras dėl to, kad jos nevykdė Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje nustatytų įpareigojimų. Šie pažeidimai buvo nagrinėjami nevienodu tempu, tačiau, valstybėms narėms pateikus paaiškinimus ir prisiėmus atitinkamus įsipareigojimus, buvo išspręsta dauguma Komisijos iškeltų susirūpinimą keliančių klausimų.

Visos valstybės narės pateikė savo 2019 m. metines ataskaitas, kaip reikalaujama Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 24 straipsnyje. Nepaisant to, vėlgi daug ataskaitų buvo pateikta pavėluotai, jos buvo prastos kokybės arba jose trūko svarbios informacijos. Jungtinis tyrimų centras šias metines ataskaitas išnagrinėjo atskirame dokumente³⁴.

6.1. Pažanga pagal 7 straipsnį (pareiga taupyti energiją)

Valstybės narės pagal 7 straipsnį pranešė, kiek energijos sutaupė 2014–2017 m., siekdamos įvykdyti 2014–2020 m. nacionalinę energijos taupymo pareigą.

Iš atliktos analizės matyti, kad keliose valstybėse narėse kyla pavojus, kad jos iki 2020 m. gruodžio mėn. neįvykdys nacionalinės energijos taupymo pareigos. Atsižvelgiant į 2014–2017 m. sutaupytą energiją ir į energijos kiekį, kurį numatoma sutaupyti iki 2020 m. įgyvendinus atitinkamas politikos priemones, labai mažai tikėtina (tikimybė nesiekia 75 proc.), kad Bulgarija, Ispanija, Kroatija, Lietuva, Liuksemburgas, Portugalija ir Rumunija įvykdys įsipareigojimus. Mažai tikėtina (tikimybė svyruoja tarp daugiau kaip 75 proc. ir mažiau nei 95 proc.), kad įsipareigojimus įvykdys Čekija, Estija, Graikija, Italija, Švedija ir Vengrija. Kita vertus, labai tikėtina (tikimybė viršija 105 proc.), kad Airija, Austrija, Danija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lenkija, Malta, Nyderlandai, Slovakija ir Suomija iki 2020 m. gruodžio 31 d. sutaupys daugiau energijos, negu reikalaujama. Tikėtina (tikimybė svyruoja tarp daugiau kaip 95 proc. ir mažiau nei 105 proc.), kad Belgija, Prancūzija, Slovėnija ir Vokietija pasieks savo 2020 m. nacionalinius energijos taupymo tikslus.

Palyginus 2014–2017 m. sutaupytos energijos kiekį, apie kurį buvo pranešta, ir suminį 2014–2017 m. sutaupytos energijos kiekį, kurį kiekviena valstybė narė apskaičiavo remdamasi vidutiniu metiniu energijos tiekimu, matyti, kad Bulgarija, Čekija, Graikija, Ispanija, Kroatija, Lietuva, Liuksemburgas, Portugalija ir Rumunija 2017 m. sutaupė mažiau negu 80 proc. energijos kiekio, kurį reikėjo sutaupyti.

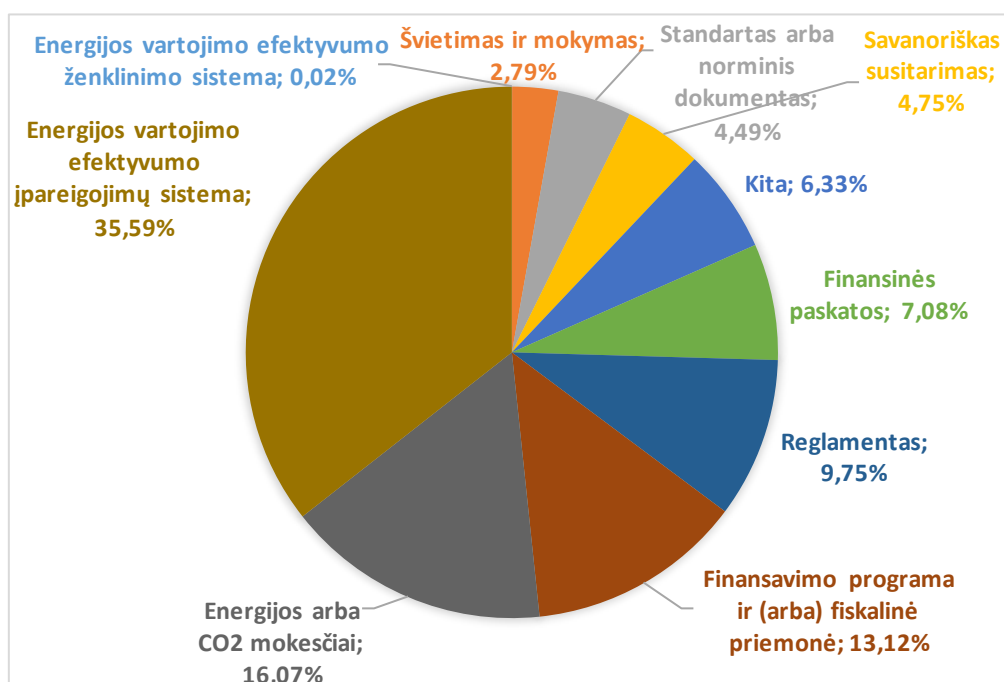
³⁴ Tsemekidi-Tzeirani, et al. (2020), *op. cit.*

Savo 2019 m. metinėse ataskaitose devynios šalys³⁵ pranešė, kad ėmėsi naujų politikos priemonių. Be to, kai kurios šalys atnaujino duomenis apie 2014 m. ir 2015 m. numatytą sutaupyti ir (arba) faktiškai sutaupytą energijos kiekį.

2019 m. pagal 7 straipsnį iš viso buvo pranešta apie 58 naujas priemones. Iš jų dvylika (arba 20,7 proc.) buvo įgyvendinamos Vengrijoje, vienuolika (19,0 proc.) – Latvijoje, dešimt (17,2 proc.) – Lietuvoje, taip pat Kipre, Jungtinėje Karalystėje ir Ispanijoje³⁶ (po 10,3 proc.)³⁷.

Daugiausia (36 proc.) energijos sutaupyta³⁸ taikant energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemas, 16 proc. – dėl taikomų energijos arba CO₂ mokesčių, o 20 proc. – dėl finansavimo programų arba fiskalinių priemonių. Tik nedidelė dalis energijos (0,02 proc.) sutaupyta naudojantis ženklinimo sistemomis ir nacionaliniais fondais (žr. 3 pav.).

3 pav. 7 straipsnio reikalavimus atitinkančio suminio 2014–2017 m. sutaupytos energijos kiekio išskaidymas pagal politikos priemonių rūšis

Šaltinis – vidaus skaičiavimai, grindžiami 2019 m. nacionalinėmis metinėmis ataskaitomis.

³⁵ Čekija, Graikija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Latvija, Lietuva, Vengrija.

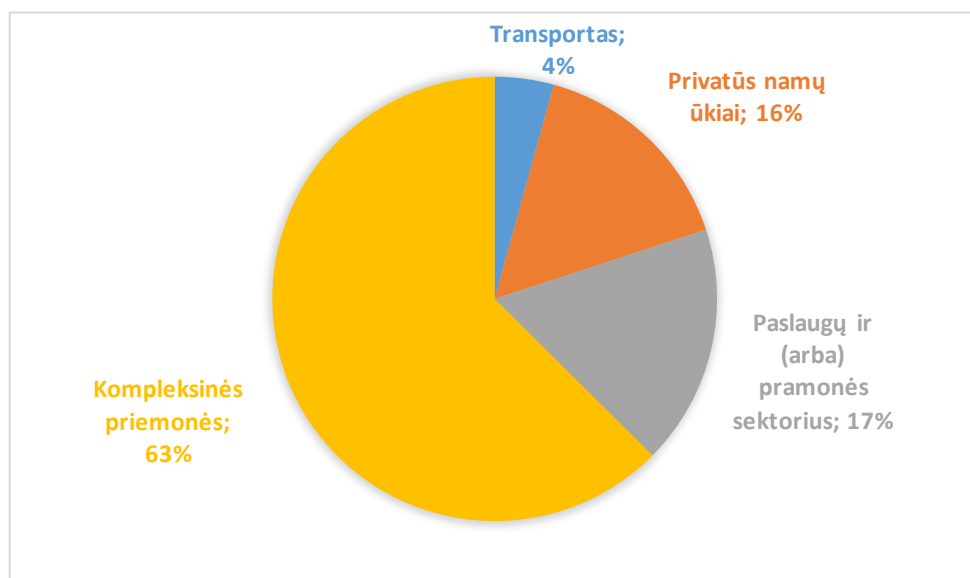
³⁶ Kai kurios naujos priemonės, apie kurias pranešė Rumunija, buvo įtrauktos į ankstesnę metinę ataskaitą (t. y. ne į 2018 m. metinę ataskaitą, o į 2017 m. metinę ataskaitą).

³⁷ Tsemekidi-Tzeiranaki, et al. (2020), *op. cit.*

³⁸ Nacionalinėmis priemonėmis, kuriomis papildomos ES lygmeniu taikomos priemonės, pasiektas suminis 2017 m. sutaupytos energijos kiekis.

Beveik du trečdalius sutaupytos energijos (63 proc.) pavyko sutaupyti dėl kompleksinių priemonių, taikomų įvairiems sektoriams, įskaitant pastatus. Likusi sutaupytos energijos dalis pasiekta taikant priemones, skirtas namų ūkiams (16 proc.), pramonės ir paslaugų sektoriams (17 proc.), taip pat transporto sektoriui (4 proc.).

4 pav. 7 straipsnio reikalavimus atitinkančio suminio 2014–2017 m. sutaupytos energijos kiekio išskaidymas pagal sektorių tipus

Šaltinis – vidaus skaičiavimai, grindžiami 2019 m. nacionalinėmis metinėmis ataskaitomis.

6.2. Pažanga pagal 5 straipsnį (pavyzdinis viešųjų organizacijų naudojamų pastatų vaidmuo)

2018 m., palyginti su ankstesniais metais, buvo geriau vykdomi ataskaitų teikimo įsipareigojimai, tačiau šešios valstybės narės vis tiek nepateikė prašomos atnaujintos informacijos pagal 5 straipsnį. Iš jų Belgija, Malta, Nyderlandai ir Rumunija pastaruosius dvejus metus nepranešė Komisijai apie pasiektus laimėjimus.

Iš valstybių narių, kurios pasirinko nustatytąjį būdą³⁹, 2018 m. keturios valstybės narės pasiekė savo metinius tikslus, susijusius su renovuojamų pastatų patalpų plotu. Tai Bulgarija, Estija, Italija ir Liuksemburgas. Iš valstybių narių, kurios taikė alternatyvųjį būdą, savo metinius energijos taupymo tikslus pasiekė penkios valstybės narės. Tai Airija, Austrija, Jungtinė Karalystė, Lenkija ir Slovakija. Kalbant apie likusias šalis, trūko informacijos arba pateiktų duomenų nepakako, kad būtų galima patvirtinti, jog metinis tikslas pasiektas.

Be metinės pažangos, taip pat svarbu atsižvelgti į 2014–2018 m. pasiektus laimėjimus, turint omenyje tai, kad vienais metais sutaupytą papildomą energijos kiekį galima panaudoti vykdant reikalavimus trejų metų laikotarpiu. Remiantis turimais duomenimis, 16 valstybių

³⁹ Pagal nustatytąjį būdą turi būti imamasi priemonių, siekiant renovuoti 3 proc. bendro centrinės valdžios institucijoms priklausančių ir jų naudojamų šildomų ir (arba) vėsinamų pastatų, kurie neatitinka minimalių energinių reikalavimų ir kurių patalpų plotas yra didesnis kaip 250 m², patalpų ploto, o pagal alternatyvųjį būdą – kitų ekonomiškai efektyvių priemonių, kuriomis būtų sutaupyta tiek pat energijos.

narių pasiekė arba viršijo 5 straipsnyje nustatytus 2014–2018 m. suminius tikslus. Palyginti su ankstesniais metais atliktu vertinimu, padėtis gerokai pagerėjo, tačiau atsiliekančiose šalyse (Čekijoje, Vengrijoje) arba šalyse, apie kurias kelių metų informacijos trūksta, (Bulgarijoje, Danijoje, Estijoje, Graikijoje, Kroatijoje, Maltoje, Portugalijoje, Rumunijoje, Slovėnijoje ir Švedijoje) reikia dėti daugiau pastangų.

6.3. Gaminiai

Kalbant apie gaminių energijos vartojimo efektyvumą, Komisija 2019 m. kovo ir spalio mėn. po kelerius metus trukusio rengimo kartu su suinteresuotaisiais subjektais proceso priėmė 14 ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentų. Šiais reglamentais iš dalies keičiami septynioms gaminių grupėms taikomi reikalavimai. Šios grupės yra: i) šaldytuvai, ii) skalbyklės, iii) indaplovės, iv) apšvietimo gaminiai, v) elektroniniai vaizduokliai, vi) elektros varikliai ir vii) išoriniai maitinimo šaltiniai. Be to, juose išskiriama nauja gaminių grupė (prekėms tiesiogiai parduoti skirti šaldymo aparatai). Esminis naujųjų ekologinio projektavimo taisyklių pokytis yra būtinybė toliau didinti galimybes taisyti prietaisus ir juos perdirbti. Pagal šiuos energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentus vartotojai nuo 2021 m. kovo 1 d. iš naujųjų energijos vartojimo efektyvumo etikečių su QR kodu galės gauti daugiau (nekomercinės) informacijos. Siekiant paspartinti perėjimo prie tvarumo ir efektyvaus energijos vartojimo procesą, QR kodai, be kita ko, galėtų suteikti informacijos apie vadinamąjį produkto pasą, įskaitant informaciją apie medžiagas ir kt., taip pat apie savaiminio įdiegimo išmaniuosiuose namuose galimybes (pvz., padėti naudotis tokiomis Europos specifikacijomis kaip standartas SAREF). Šie 14 energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentų kartu su dar dviem ekologinio projektavimo reglamentais sudaro ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo dokumentų rinkinį, kuris turėtų padėti 2030 m. per metus sutaupyti 167 TWh galutinės energijos⁴⁰.

7. Išvada

Nuo 2014 m. stebima vis didesnio energijos suvartojimo tendencija 2018 m. pasikeitė; iš dalies tai lėmė aukštesnė žiemos temperatūra. Nepaisant to, 2018 m. įvykusių teigiamų pokyčių nepakako, kad prieš prasidedant COVID-19 krizei ES galėtų sėkmingai siekti 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslų. Iš to matyti, kad dėl didėjančio ekonominės veiklos masto, jeigu kartu neįgyvendinama nauja ir papildoma energijos vartojimo efektyvumo politika, gali padidėti energijos poreikis. Kai pasibaigus COVID-19 krizei energijos poreikis vėl ims didėti, ši problema siekiant 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslų neišnyks.

Vis dėlto padėtis įvairiuose sektoriuose nevienoda. Nuo 2012 m., kai buvo priimta Energijos vartojimo efektyvumo direktyva, transporto sektoriuje, nepaisant didėjančio energijos vartojimo efektyvumo, nuolat didėja suvartojamos energijos ir išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Komisijos komunikate dėl Europos žaliojo kurso atkreipiamas dėmesys į šią problemą ir pristatomas Komisijos ketinimas vėliau 2020 m. pateikti naują pažangaus ir tvaraus transporto strategiją. Taip pat bus imamasi kitų konkrečių priemonių, pavyzdžiui, peržiūrima Energijos mokesčių direktyva; šios peržiūros metu bus atidžiai

⁴⁰ Dėl tokių veiksnių kaip reikalavimų nesilaikymas ir vartotojų elgesio tendencijos taikant šias priemones faktiškai gali būti sutaupoma mažiau energijos.

išnagrinėtas mokesčių vaidmuo transporto sektoriuje, taip pat dabartinės išimtys, taikomos aviacijos ir su jūra susijusiai veiklai. Be to, reikia toliau skatinti naudotis elektra varomomis transporto priemonėmis, taip pat, atsižvelgiant į didesnę geležinkelių transporto energijos vartojimo efektyvumą, toliau įgyvendinti ir stiprinti keleivių ir krovinių vežimo geležinkeliais politiką.

Jei nebūtų prasidėjusi COVID-19 krizė, būtų buvę mažai tikėtina, kad naujoji politika būtų padėjusi pakankamai pakeisti padėtį, kad būtų pasiektas 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslas. Vis dėlto šiuo metu įgyvendinama politika vėliau dar gali padaryti tam tikrą poveikį, o atotrūkio didėjimui arba mažėjimui taip pat gali būti svarbios oro sąlygos ir kiti išorės veiksniai. Kadangi visi šie reiškiniai yra laikini arba specifiniai, paskesnių energijos suvartojimo pokyčių negalima laikyti struktūriniais ar ilgalaikiais.

Turint omenyje dabartinį atotrūkį siekiant užsibrėžtų tikslų, negalima pasitenkinti esama padėtimi. Labai tikėtina, kad nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo įnašų siekiant 2030 m. tikslų, apibūdintų Komisijai iki 2019 m. pabaigos pagal Valdymo reglamentą pateiktuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose, apskritai nepakaks ES 2030 m. energijos vartojimo efektyvumo tikslams pasiekti. Atsižvelgiant į šį pastangų iki 2020 m. padidinti energijos vartojimo efektyvumą įgyvendinimo, taip pat 2030 m. užmojo atotrūkį, reikia imtis ryžtingų veiksmų nacionaliniu ir ES lygmenimis. Šiuo metu Komisija rengia poveikio vertinimo planą, kaip atsakingais veiksmais iki 2030 m. pasiekti aukštesnį tikslą – ES išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį sumažinti bent 50 proc. ir priartėti prie tikslo šį kiekį sumažinti 55 proc., palyginti su 1990 m. lygiu. Tam gali prireikti užtikrinti, kad pastangos efektyviai vartoti energiją iš esmės padėtų 2030 m. pasiekti šį aukštesnį išmetamų ŠESD kiekio mažinimo tikslą. Reikia priminti, kad Komisijos komunikate „Švari mūsų visų planeta“⁴¹ numatyta, kad pagal visus kovos su klimato kaita srities tikslų įgyvendinimo scenarijus energijos vartojimo efektyvumas turi atlikti svarbų vaidmenį.

Komisijos 2020 m. metinėje tvaraus augimo strategijoje⁴² pabrėžiama energijos vartojimo efektyvumo svarba siekiant išvengti kovos su klimato kaita politikos kompromisų dėl didėjančių energijos kainų. Iš tikrųjų, norint pasiekti nustatytus 2030 m. klimato ir energetikos tikslus, 2021–2030 m. į energetikos sistemą reikės kasmet papildomai investuoti 260 mlrd. EUR. Didžiausio investicijų postūmio reikės energijos vartojimo efektyvumui didinti gyvenamųjų namų ir paslaugų sektoriuose.

Komisija toliau daug dėmesio skirs ir ES teisės aktų vykdymo užtikrinimo klausimui. Iš dalies pakeistos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsniu patobulintos nuostatos, susijusios su energijos taupymo stebėseną ir tikrinimu. Be to, kad būtų galima pasiekti tikslą labiau sumažinti išmetamų ŠESD kiekį, paankstinta kitos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos peržiūros data – ši peržiūra turi būti atlikta iki 2021 m. birželio mėn. Bus atliktas visos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos vertinimas. Jei taip būtų nuspręsta, atliekant paskesnę peržiūrą daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama naujoms sritims, kuriose būtų galima didinti ir (arba) skatinti efektyvų energijos vartojimą. Be to, atsižvelgiant į papildomą energijos taupymo naudą ir padedant užtikrinti tinkamą energetikos sistemos pertvarką, įvairiose politikos srityse bus aiškiau taikomas principas „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“.

⁴¹ COM(2018) 773.

⁴² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0650&from=LT>.

Kalbant apie pastatus, būsima iniciatyva „Renovacijos banga“ siekiama skatinti renovaciją ir padėti atsigaivinti nuo COVID-19 padaryto poveikio ekonomikai, laikantis teisingos energetikos sistemos pertvarkos principo. Be to, atlikus sąnaudų atžvilgiu optimalių minimalių energinio naudingumo reikalavimų, taikomų naujiems ir esamiems pastatams, kuriuose atliekama kapitalinė renovacija, peržiūrą⁴³ ir taikant energijos beveik nevartojančių pastatų standartus⁴⁴ trumpuoju laikotarpiu turėtų padidėti pastatų energinis naudingumas. Turi būti stiprinamas teisės aktų vykdymo užtikrinimas ir reikalavimų laikymasis vietos lygmeniu, todėl Komisija dar labiau sustiprino tvirtą bendradarbiavimą su Merų pakto iniciatyvos dalyviais ir kitais vietos subjektais. Be to, bus tęsiamas darbas energinio naudingumo standartų rengimo ir gaminių ženklinimo srityse; šiuo metu rengiamas naujasis 2020–2024 m. Ekologinio projektavimo darbo planas, taip pat būtų galima apsvarstyti tokias naujas sparčiai augančias sritis kaip duomenų centrai ir telekomunikacijų tinklai.

Be pastangų teisėkūros srityje, Komisija taip pat stengsis sutelkti turimas finansavimo priemones skaitmeniniams sprendimams diegti ir pažangaus skaitmeninimo iniciatyvoms įgyvendinti (dirbtinio intelekto, automatizavimo, didžiųjų duomenų, daiktų interneto ir kt. srityse), kad padėtų paspartinti pasiteisinusių sprendimų tobulinimo procesą ir dar labiau padidinti energijos vartojimo efektyvumą. Be to, Komisija, atlikdama būsimas peržiūras, įtrauks IRT sektoriaus (įskaitant duomenų centrus), kaip vieno iš didelių ir sparčiai augančių galutinės energijos vartotojų, energinio naudingumo ataskaitas.

Siekdama užtikrinti, kad siekiant 2030 m. tikslų nebūtų bendro rezultatų atotrūkio, darbo grupė, kuriai pavesta sutelkti pastangas siekiant ES energijos vartojimo efektyvumo tikslų, toliau padės valstybėms narėms siekti šio tikslo.

Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą pareikšti savo nuomonę dėl šios pažangos ataskaitos.

⁴³ Valstybės narės, siekdamos nustatyti minimalius reikalavimus, 2018 m. kovo mėn. peržiūrėjo savo sąnaudų atžvilgiu optimalių lygių skaičiavimus.

⁴⁴ Nuo 2021 m. visi nauji pastatai turi atitikti valstybėse narėse nustatytus energijos beveik nevartojančių pastatų reikalavimus (naujiems viešiesiems pastatams šis įpareigojimas taikomas nuo 2019 m.).

1 lentelė. Rodiklių apžvalga⁴⁵

Valstybė narė	Tendencija siekiant 2020 m. tikslo		Trumpalaikė tendencija		Visos ekonomikos energijos suvartojimo intensyvumas	Pramonė	Gyvenamųjų namų sektorius	
	2005–2018 m. PES tendencija, palyginti su 2005–2020 m. PES tendencija siekiant 2020 m. tikslo	2005–2018 m. GES tendencija, palyginti su 2005–2020 m. GES tendencija siekiant 2020 m. tikslo	2018 m. PES pokytis, palyginti su 2017 m. PES [proc.]	2018 m. GES pokytis, palyginti su 2017 m. GES [proc.]	2005–2018 m. vidutinis metinis PES intensyvumo pokytis [proc.]	2005–2018 m. vidutinis metinis GES intensyvumo pokytis pramonės sektoriuje [proc.]	2005–2018 m. vidutinis metinis GES pokytis vienam gyventojui gyvenamųjų namų sektoriuje, taikant korekciją pagal oro sąlygas [proc.]	2005–2017 m. vidutinis metinis GES pokytis vienam būstui gyvenamųjų namų sektoriuje, taikant korekciją pagal oro sąlygas [proc.]
ES 28	-	-	-0,6%	0,2%	-2,0%	-1,9%	-0,4%	-1,2%
BE	-	-	-4,6%	0,6%	-2,2%	-0,3%	-1,7%	-1,6%
BG	-	-	0,1%	0,2%	-2,8%	-4,5%	2,3%	0,4%
CZ	+	+	0,1%	-0,7%	-2,9%	-4,3%	1,4%	0,0%
DK	-	-	0,4%	0,6%	-2,0%	-2,1%	0,1%	-0,6%
DE	-	-	-2,1%	-1,5%	-2,2%	-1,4%	-0,1%	-0,2%
EE	+	-	9,6%	3,4%	-1,0%	-5,5%	1,4%	0,8%
IE	-	-	1,1%	4,7%	-4,1%	-4,9%	-2,1%	-2,9%
EL	+	+	-2,8%	-2,9%	-0,6%	0,6%	-0,8%	-1,0%
ES	-	+	-0,5%	3,8%	-1,6%	-1,5%	0,6%	-1,0%
FR	-	-	-0,1%	-1,3%	-1,7%	-1,1%	-0,4%	-1,1%
HR	+	+	-1,8%	-1,1%	-1,7%	-1,3%	0,6%	-1,1%
IT	+	+	-1,1%	1,1%	-1,3%	-2,6%	0,9%	-0,3%
CY	-	+	0,5%	-0,3%	-1,4%	-0,6%	4,7%	-1,6%
LV	+	+	5,1%	4,1%	-1,8%	2,1%	0,5%	-0,9%
LT	+	-	2,8%	3,8%	-4,7%	-2,0%	2,1%	-0,9%
LU	+	-	4,0%	4,0%	-3,0%	-1,7%	-1,2%	-3,1%
HU	-	-	-0,1%	0,1%	-1,8%	2,0%	0,5%	-0,2%
MT	+	-	1,8%	6,1%	-4,8%	-1,5%	10,9%	1,4%
NL	-	+	-0,6%	-0,1%	-2,1%	-1,7%	-0,8%	-1,6%
AT	-	-	-3,1%	-2,5%	-1,3%	-1,2%	1,1%	-0,1%
PL	-	-	1,9%	1,4%	-2,7%	-3,6%	2,9%	0,2%
PT	+	+	-0,7%	2,1%	-1,0%	-1,2%	-0,2%	-1,7%
RO	+	+	0,4%	1,1%	-4,3%	-5,4%	1,9%	-0,6%
SI	+	+	-0,8%	0,6%	-2,0%	-2,7%	0,7%	-0,4%
SK	+	-	-2,2%	-0,1%	-4,0%	-4,2%	-0,1%	-1,5%
FI	+	+	2,0%	2,3%	-1,7%	-0,3%	-0,2%	-0,7%
SE	-	-	1,3%	-0,6%	-2,5%	-1,4%	-1,0%	-0,9%
UK	+	-	-0,3%	0,7%	-3,0%	-2,9%	-1,9%	-2,1%
Šaltinis ir kada gauti duomenys	Eurostatas04/2020	Eurostatas04/2020	Eurostatas04/2020	Eurostatas04/2020	Eurostatas04/2020	Eurostatas04/2020	Eurostatas04/2020	„Odyssee“01/2020

Ženklas „+“ nurodytas, jeigu valstybės narės savo pirminės ir galutinės energijos suvartojimą 2005–2018 m. sumažino sparčiau, negu jį reikėtų sumažinti 2005–2020 m., kad būtų pasiekti 2020 m. pirminės ir galutinės energijos suvartojimo tikslai. Kitais atvejais nurodytas ženklas „-“. GES – galutinės energijos suvartojimas, PES – pirminės energijos suvartojimas.

Šaltiniai: Eurostatas (senoji energijos balansų metodika), Jungtinis tyrimų centras, projektas „Odyssee“.

⁴⁵ Energijos suvartojimo intensyvumas pramonės sektoriuje apskaičiuojamas kaip galutinės energijos suvartojimo ir bendrosios pridėtinės vertės santykis grandininio metodu susietų apimčių duomenimis (2010 m.). Dėl duomenų trūkumo Maltos atveju taikomas bendrosios pridėtinės vertės einamosiomis kainomis vardiklis.

2 lentelė. Rodiklių apžvalga⁴⁶

Valstybė narė	Paslaugos		Transportas			Energijos gamyba	
	2005–2018 m. vidutinis metinis GES intensyvumo pokytis paslaugų sektoriuje [proc.]	2005–2018 m. vidutinis metinis GES intensyvumo pokytis transporto sektoriuje [proc.]	Keleivinio transporto dalies, kurią sudaro traukiniai, miesto ir tolimojo susisiekimo autobusai bei troleibusai, pokytis 2005–2017 m. [proc.]	Krovininio transporto dalies, kurią sudaro geležinkelių ir vidaus vandenų transportas, pokytis 2005–2017 m. [proc.]	2005–2018 m. vidutinis metinis šilumos gamybos kogeneracinėse jėgainėse pokytis [proc.]	2005–2018 m. vidutinis metinis iš šilumos pagamintos transformuotos energijos ir šiluminių jėgainių kuro sąnaudų santykio pokytis [proc.]	
ES 28	5,7%	0,3%	-0,4%	-0,5%	-0,8%	1,7%	
BE	-0,5%	0,6%	-2,2%	7,0%	4,1%	2,5%	
BG	-0,8%	1,9%	-14,2%	-8,2%	-2,3%	0,9%	
CZ	-2,1%	1,2%	1,6%	0,8%	-1,0%	0,6%	
DK	-1,4%	0,2%	-2,5%	Nėra duomenų	-1,0%	2,9%	
DE	-2,3%	0,4%	0,1%	0,8%	0,0%	2,4%	
EE	0,0%	1,3%	-3,5%	Nėra duomenų	3,3%	0,1%	
IE	-3,8%	0,3%	-0,5%	Nėra duomenų	Nėra duomenų	3,8%	
EL	0,9%	-1,0%	-4,2%	Nėra duomenų	1,3%	2,3%	
ES	0,3%	-0,4%	-3,3%	Nėra duomenų	Nėra duomenų	2,0%	
FR	-0,6%	0,2%	1,6%	0,6%	-3,5%	0,8%	
HR	-0,2%	1,5%	-0,5%	-1,4%	1,1%	4,4%	
IT	0,7%	-0,9%	-0,9%	5,4%	1,0%	2,6%	
CY	1,0%	0,3%	Nėra duomenų	Nėra duomenų	67,4%	1,6%	
LV	-1,8%	1,5%	-7,9%	Nėra duomenų	1,7%	-0,7%	
LT	-1,8%	3,7%	-1,4%	-9,9%	-3,9%	9,2%	
LU	-0,6%	-0,1%	2,6%	Nėra duomenų	2,2%	7,7%	
HU	-5,3%	1,5%	-5,8%	-2,0%	-6,6%	0,4%	
MT	-2,6%	3,5%	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	4,8%	
NL	-1,7%	0,0%	2,4%	8,2%	-2,5%	0,5%	
AT	-2,9%	0,1%	1,7%	9,8%	2,0%	3,0%	
PL	-2,2%	1,7%	-8,9%	-13,5%	-0,9%	0,7%	
PT	-1,7%	0,1%	0,7%	Nėra duomenų	3,8%	5,2%	
RO	-1,6%	3,3%	-4,2%	0,3%	-4,9%	0,5%	
SI	-2,1%	2,6%	-0,8%	Nėra duomenų	0,8%	1,9%	
SK	-4,4%	1,6%	-3,6%	-7,8%	-0,6%	0,3%	
FI	0,2%	0,6%	0,7%	Nėra duomenų	-0,7%	1,3%	
SE	-2,3%	0,0%	2,2%	Nėra duomenų	2,3%	0,7%	
UK	-1,4%	-0,2%	2,1%	-1,6%	Nėra duomenų	3,7%	
Šaltinis ir kada gauti duomenys	Eurostatas04/2020	Eurostatas04/2020	MOVE GD „Pocketbook 2019“	MOVE GD „Pocketbook 2019“	Eurostatas04/2020	Eurostatas04/2020	

Šaltiniai: Eurostatas⁴⁷, Mobilumo ir transporto generalinis direktoratas, Jungtinis tyrimų centras, projektas „Odyssee“.

⁴⁶ Išskyrus rodiklius „Šilumos gamyba kogeneracinės jėgainės“ ir „Iš šilumos pagamintos transformuotos energijos (įprastinėse šiluminės jėgainės ir branduolinės elektrinės) ir šiluminių jėgainių kuro sąnaudų santykis“, remiantis iki 2018 m. taikyta metodika buvo naudojama Eurostato energijos balansais.

⁴⁷ Išskyrus rodiklius „Šilumos gamyba kogeneracinės jėgainės“ ir „Iš šilumos pagamintos transformuotos energijos (įprastinėse šiluminės jėgainės ir branduolinės elektrinės) ir šiluminių jėgainių kuro sąnaudų santykis“, remiantis iki 2018 m. taikyta metodika buvo naudojama Eurostato energijos balansais.

3 lentelė. 2017 m. sutaupyta energijos kiekių (tūkst. tne), apie kuriuos pranešta pagal 7 straipsnį, apžvalga

	2017 m.			Pažanga siekiant tikslo			
	Naujas sutaupyta energijos kiekis	Visas per metus sutaupyta energijos kiekis	Suminis 2014–2017 m. sutaupyta energijos kiekis	Visas suminis iki 2020 m. privalomas sutaupyti kiekis (tikslas)	Pažanga vykdamas reikalavimą dėl bendro suminio kiekio, kurį reikia sutaupyti iki 2020 m.	Numatytas energijos kiekis, kurį reikėjo sutaupyti per metus 2014–2017 m.	Faktinis 2014–2017 m. sutaupyta kiekis, palyginti su numatytu sutaupyti metiniu energijos kiekiu
BE	286	1 024	2 691	6 911	39 %	2 468	109 %
BG	40	139	318	1 942	16 %	694	46 %
CZ	167	470	1 104	4 565	24 %	1 630	68 %
DK	212	872	2 142	3 841	56 %	1 372	156 %
DE	2 754	5 157	15 217	41 989	36 %	14 996	101 %
EE	92	97	279	610	46 %	218	128 %
IE	90	379	942	2 164	44 %	773	122 %
EL	321	489	881	3 333	26 %	1 190	74 %
ES	436	1 665	4 318	15 979	27 %	5 707	76 %
FR	1 281	4 120	11 038	31 384	35 %	11 209	98 %
HR	9	71	175	1 296	13 %	463	38 %
IT	879	3 183	8 172	25 502	32 %	9 108	90 %
CY	64	69	78	242	32 %	86	91 %
LV	79	245	557	851	65 %	304	183 %
LT	90	135	365	1 004	36 %	359	102 %
LU	10	34	69	515	13 %	184	38 %
HU	122	415	1 156	3 680	31 %	1 314	88 %
MT	5	11	31	67	46 %	24	128 %
NL	668	2 088	5 503	11 512	48 %	4 111	134 %
AT	332	1 071	2 725	5 200	52 %	1 857	147 %
PL	1 039	2 646	5 914	14 818	40 %	5 292	112 %
PT	29	124	329	2 532	13 %	904	36 %
RO	56	421	1 097	5 817	19 %	2 078	53 %
SI	34	134	314	945	33 %	338	93 %
SK	78	369	969	2 284	42 %	816	119 %
FI	561	1 119	3 276	4 213	78 %	1 505	218 %
SE	1 702	1 702	3 218	9 114	35 %	3 255	99 %
UK	966	4 471	13 500	27 859	48 %	9 950	136 %
Iš viso	12 401	32 720	86 378	230 169	38 %	82 203	105 %

Šaltinis – valstybių narių pateikta informacija, prireikus papildyta Komisijos atliktais skaičiavimais ir vertinimais.